

Az IPARTERV Archívum metszetei 3.

Folytatom az Archívum anyagának bemutatását. Az építéstechnológiai sorozatot kicsit megszakítva, most más területet mutatok be:

2. PR eszközök.

1. Archívumunk fotókat, kiadványokat őriz. A fotótárban az IPARTERV tervezési munkáinak többsége dokumentálva van. Az egyes épületek építés közbeni és a kész épületet bemutató fotói nyilvánvalóan részei egy tervezővállalati fotóarchívumnak. Fotóarchívumunk ezen kívül további érdekességeket is őriz. A tervezés a koncepció vázlatokkal és tömegmodellek elkészítésével kezdődik. Abban az időben nem lévén se fotórealisztikus látványtervezés, a tervezett épület (változatai, akár belső terei) bemutatását kiváló minőségű grafikák tették lehetővé. Akvarellek, ceruzás rajzok, tollrajzok. Az ötvenes évek elejéről elég sok ilyen munka reprodukciója megtalálható az archívumban.

Egy másik terület a makettfotók sora. Beépítési-, tömeg-, részlet-, végleges modellek fotói is megtalálhatók fotótárunkban. Készültek, a tartószerkezetet, vagy akár az építéstechnológiát láttató makettek is. Az IPARTERV saját modellező műhelyt tartott fenn, néhány név ismert az ott alkotók közül. Hegedűs Péter?, Jahoda Ernő... (bizonyára vannak, akik ki tudnák egészíteni).

A korai időkben fa és papírmodellek készültek, sok esetben színes változatban is. Később a makettek anyja jól megmunkálható plexi lett, melyet egységesen fehér színűre fújtak. A finom kész munkát plexibúrával védték. Makettekből nem egy esetben több példány készült, egy az IPARTERV, egy a megbízó számára. A makettek sora éveken meglepően egységes képet mutat.

Ahogy említettem, a tervezés korai státságában, tervekhez számos grafika és makett is készült. Egyes esetekben különféle alternatívákat is bemutatva. Érdekes megfigyelni a „stílusváltást” tükröző változásokat. (lásd: <https://epiteszforum.hu/print/a-nagy-epiteszeti-vita-1951--vitak-a-magyar-epiteszettortenetben-i->)

Az Archívum anyagában találunk példát egy-egy létesítmény modern (kozmozopolita...) és később szocialista realista stílusú bemutatására és megvalósítására.

Az első példa a Berentei Höerőmű, (Mátrai Gyula, Pászti Károly, *Árkay Bertalan*, Fekete Béla, Vasek László) 1951-1955, melyhez modern makett (-fotó) és grafika és később szocialista realista változat is készül. A megvalósult épületen is rajta a kor lenyomata.

Hasonlóan fontos épület a Ganz-Mávag Hungária körúti Igazgatósági épületének (Palcsik Sándor, Virágh Pál) 1951-1954, hasonló makett és rajz párját. Itt is a szoc-reál változat épült meg.

Színfoltként idézem Csaba László Hollóháza új katolikus templomának (1966-ra lett kész) makettfotóit. Ez is IPARTERV-es munka volt!

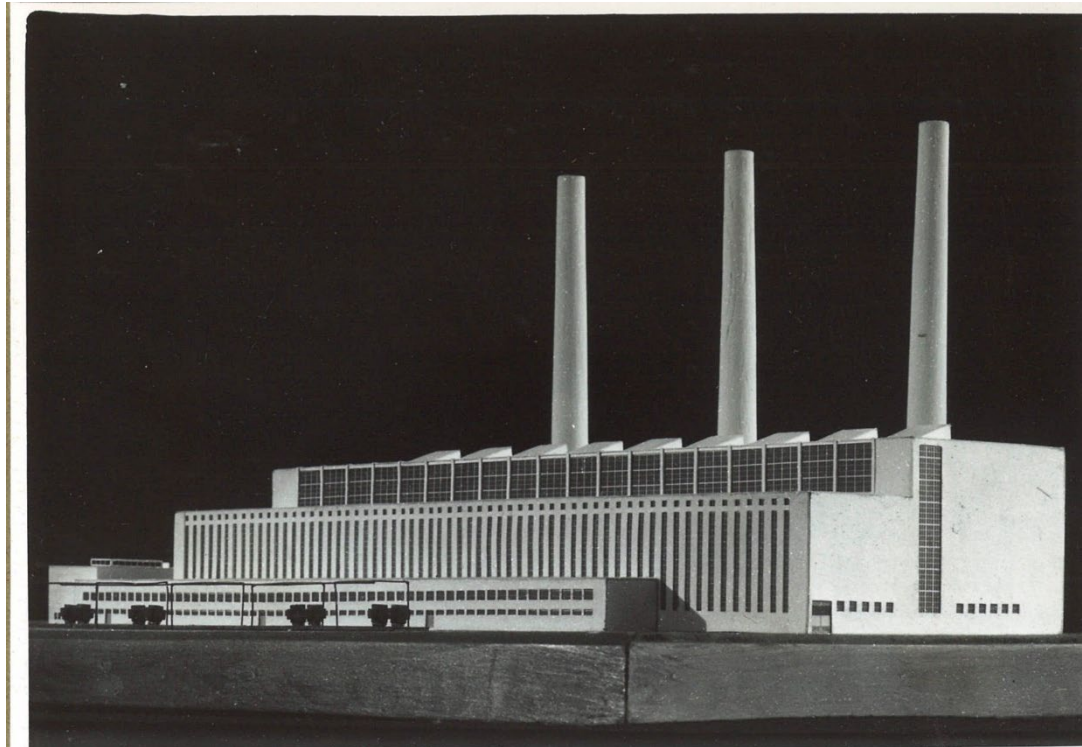
Végül egy érdekes egy fotóval szereplő beépítési terv: Budapest XI. Lágymányos a Budapesti Műszaki Egyetem fejlesztési pályázata. 1951 és 1953 között az IPARTERV állami megbízás keretében foglalkozott a BME fejlesztésével. A beépítési koncepció (házi pályázat is zajlott) egyik változata a képen szereplő makett.

Érdeemes elmerülni a részletekben: az R épület még nem áll (Rimanóczy Gyula legendás épülete, mely 1955-re lett kész), de a fotón látható beépítési koncepció kitűzi a helyét. A Lágymányosi öböl egy része, még a vasúttól északabbra is húzódik.

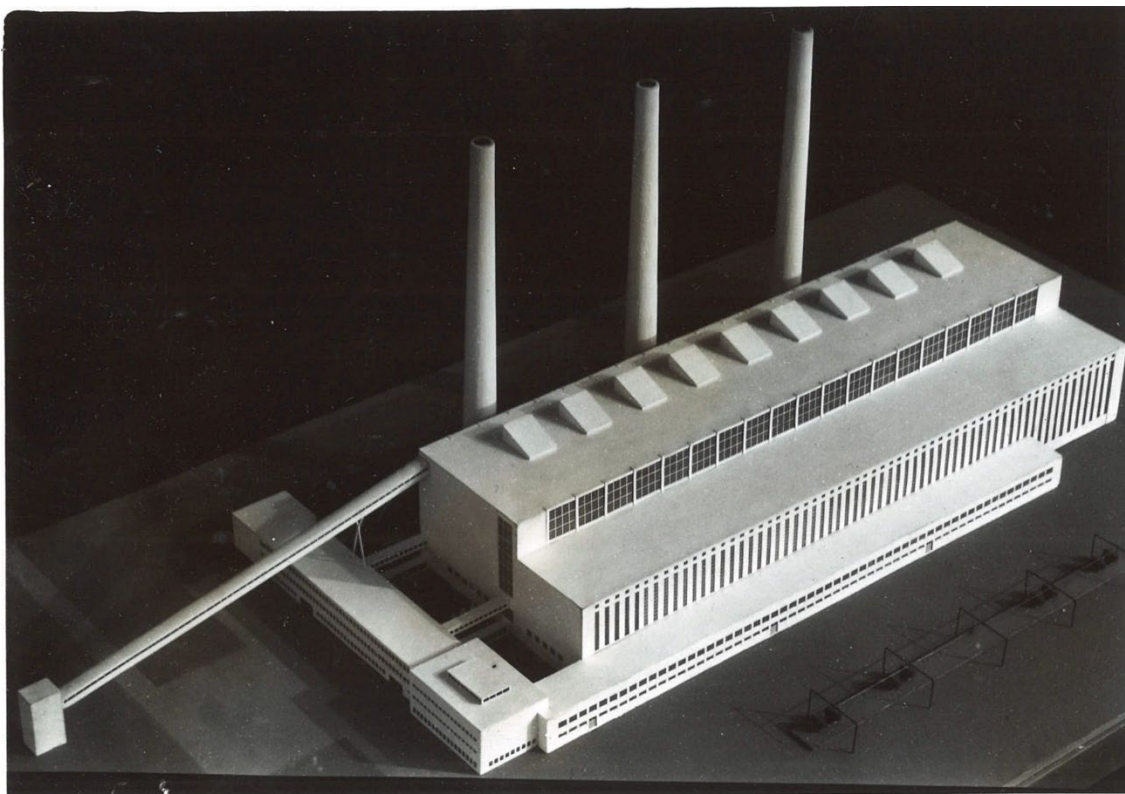
A nagyszabású beépítési koncepció a meglévő nem kis egyetemi épületekhez képest is jelentősebb épületvolumeneket mutat jellegzetes szocialista realista fordulatokkal. Tengelyek, szimmetria, toronyhangsúlyok. További érdekesség: a terv tovább viszi és befejezi a Petőfi híd budai környezetének 30-as években megfogalmazott koncepcióját.

Forrás: <https://miea.hu/fototar.html>

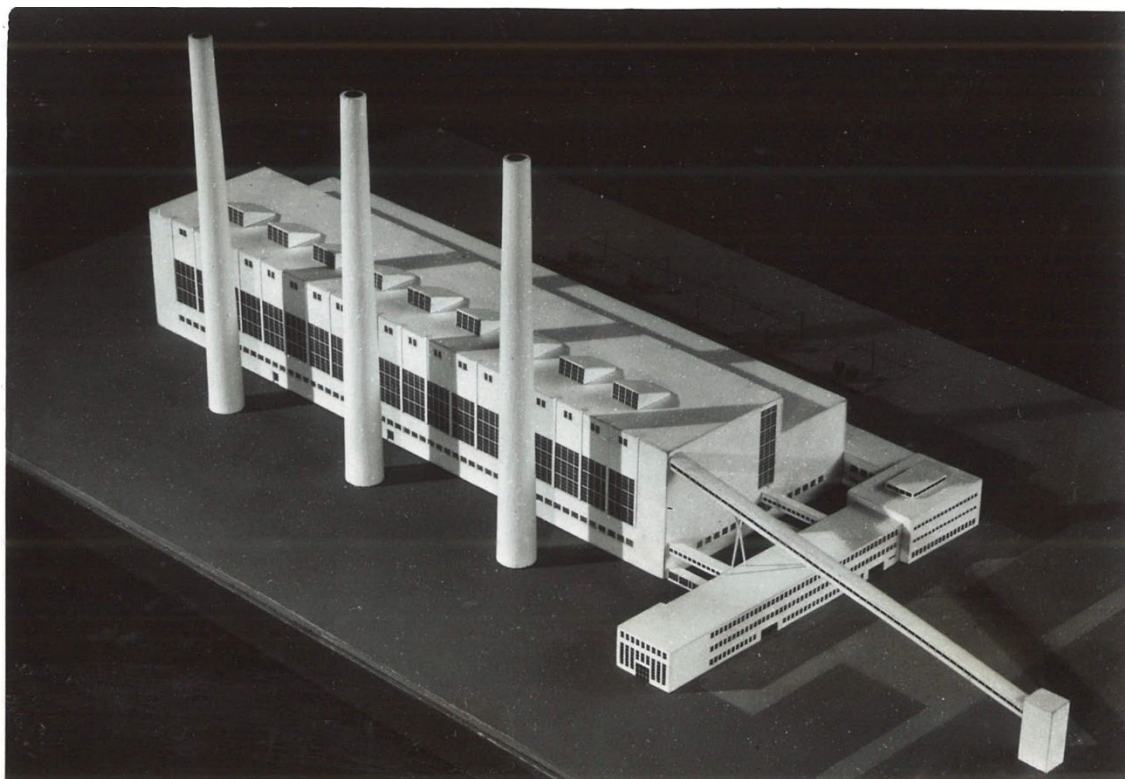
Képek:

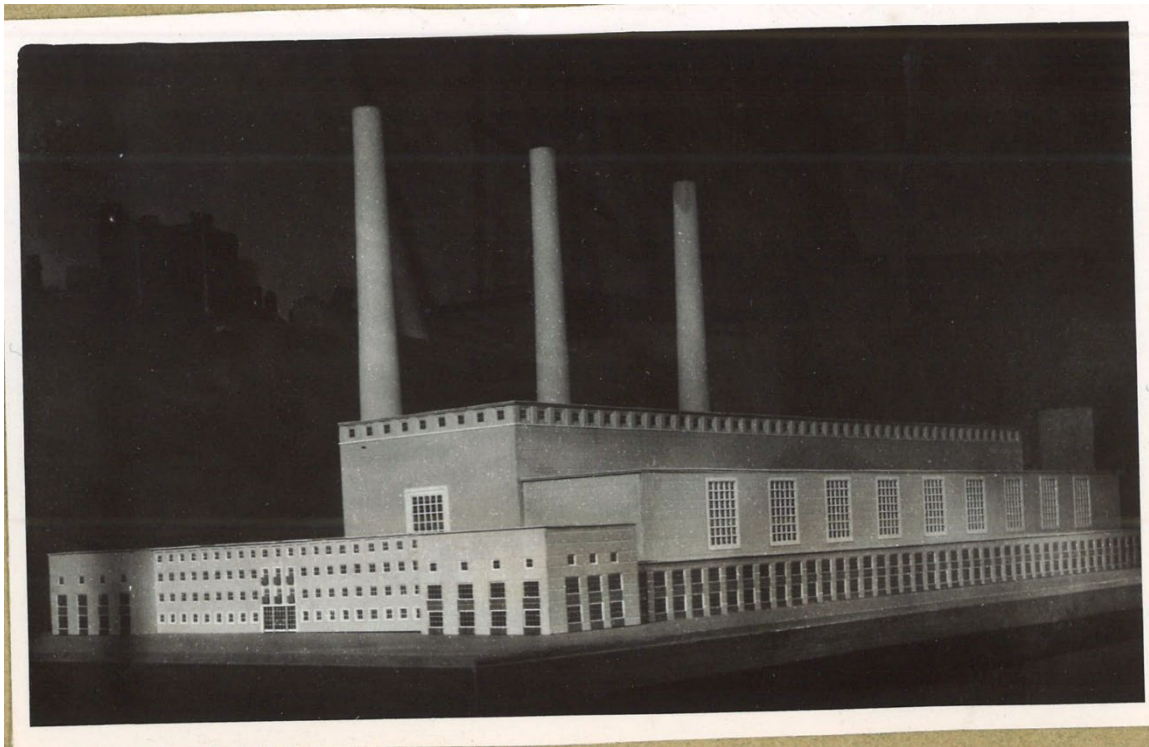
1.kép: A Borsodi (berentei) Hőerőmű „modern” változata, makettfotó, nézet dél felől No.185

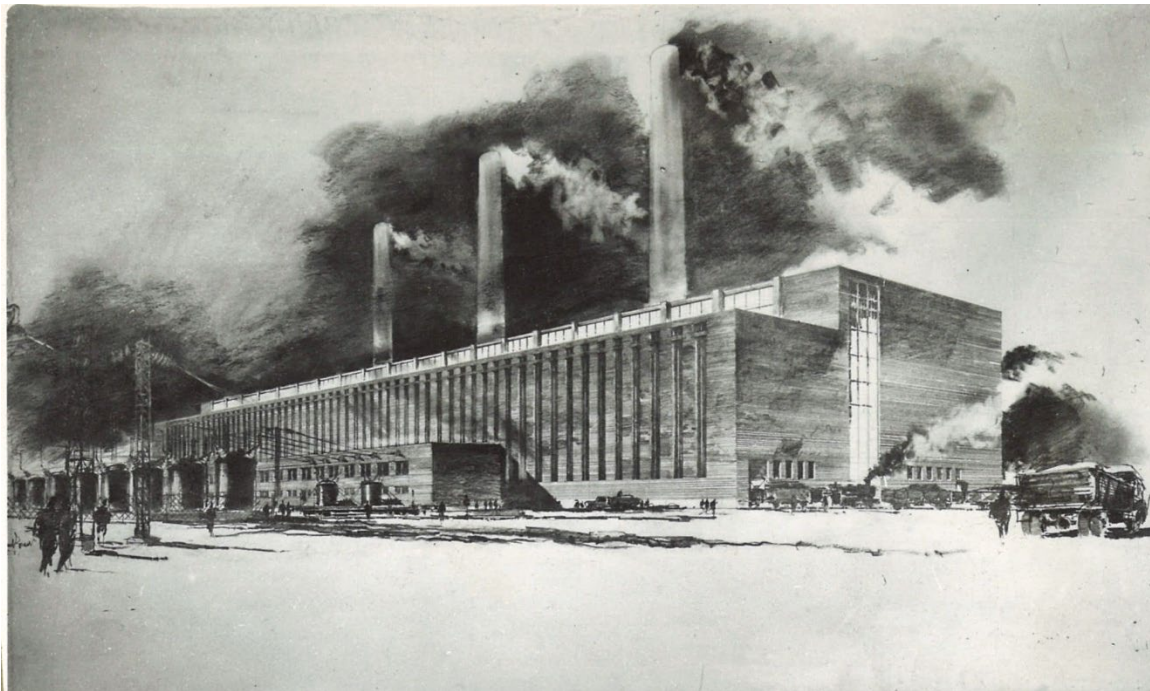
2.kép: A Borsodi Hőerőmű „modern” változata, makettfotó, madártávlat, nézet nyugat felől No. 186

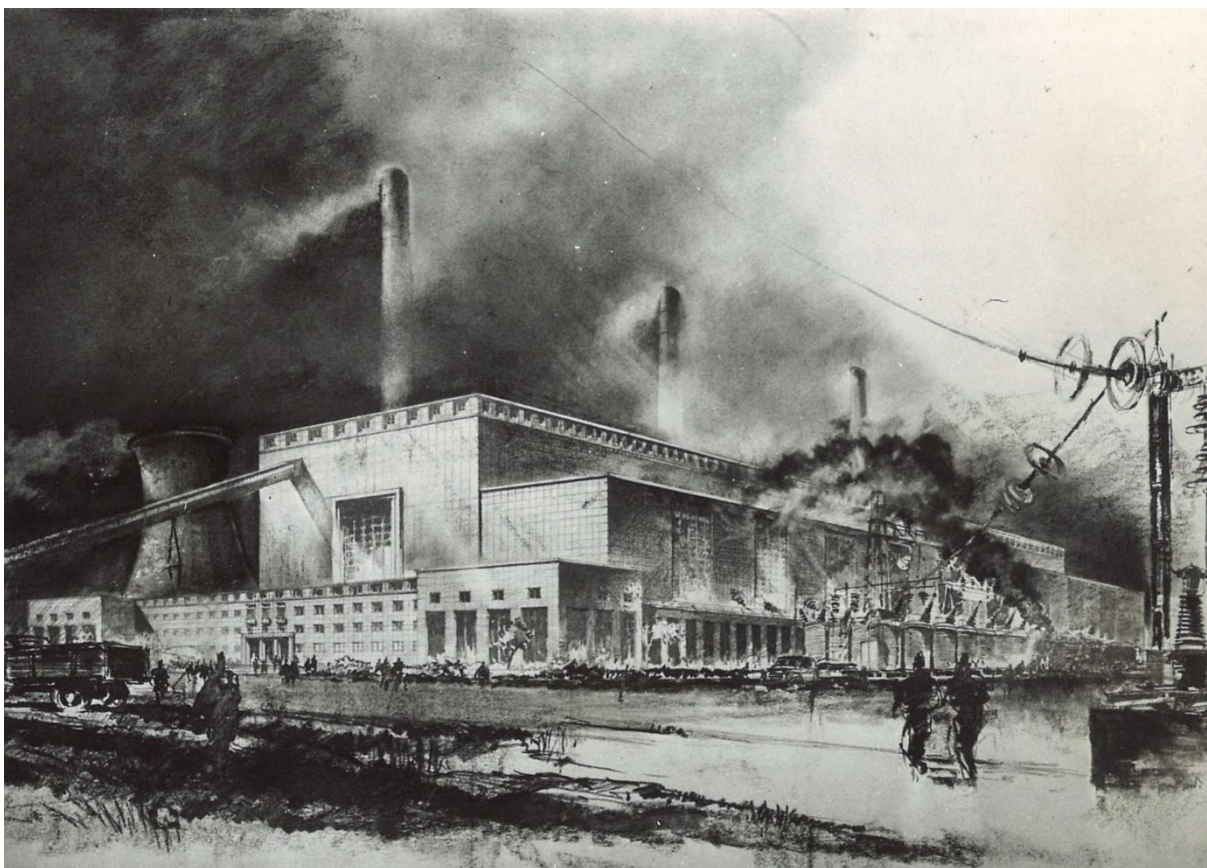
3.kép: A Borsodi Hőerőmű „modern” változata, makettfotó, madártávlat, nézet észak felől No. 187

4.kép: A Borsodi Hőerőmű „szocialista-realista változata, makettfotó, nézet nyugat felől No. 208

5.kép: A Borsodi Hőerőmű „modern” változatának ceruzával készült látványterve, nézet dél felől No. 250

6.kép: A Borsodi Hőerőmű „szocialista-realista változata, ceruzával készült látványterv, nézet nyugat felől No. 257

7.kép: A Borsodierőmű megépülte után, nézet dél felől No.2703

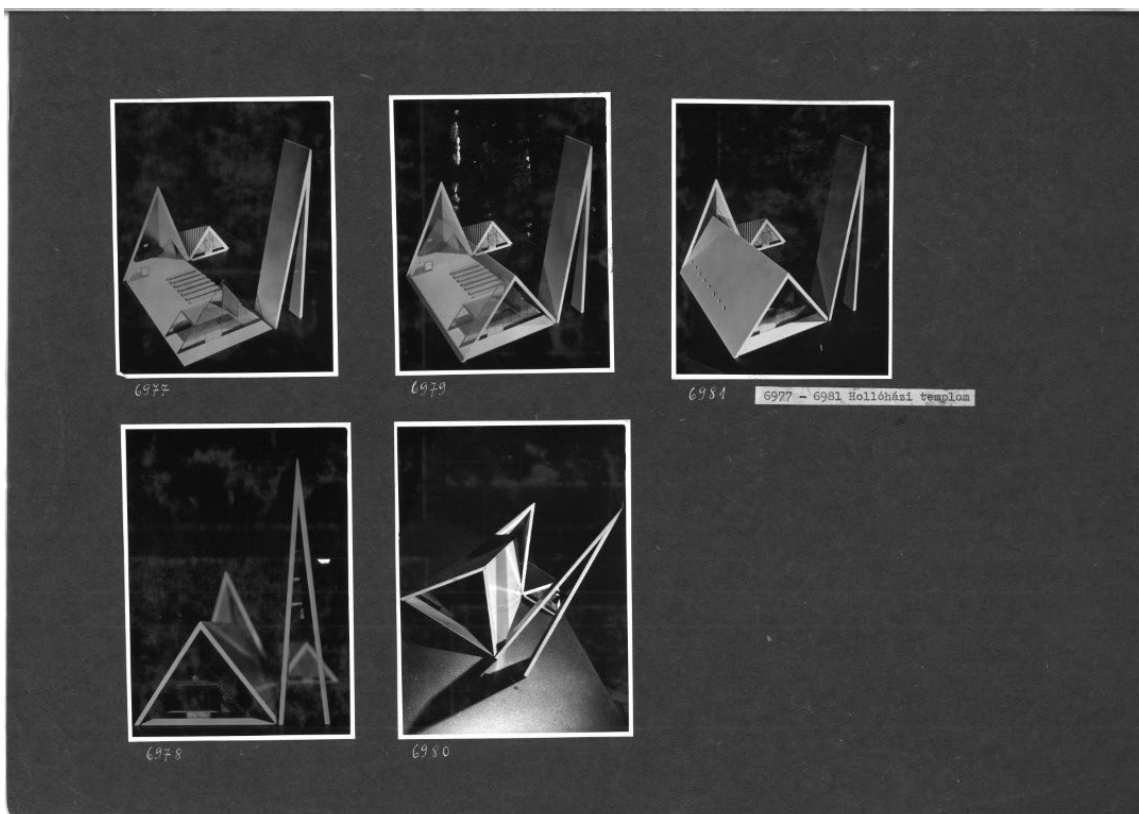
8.kép: A Ganz Mávag Igazgatósági épület „modern változata” akvarell No. 261

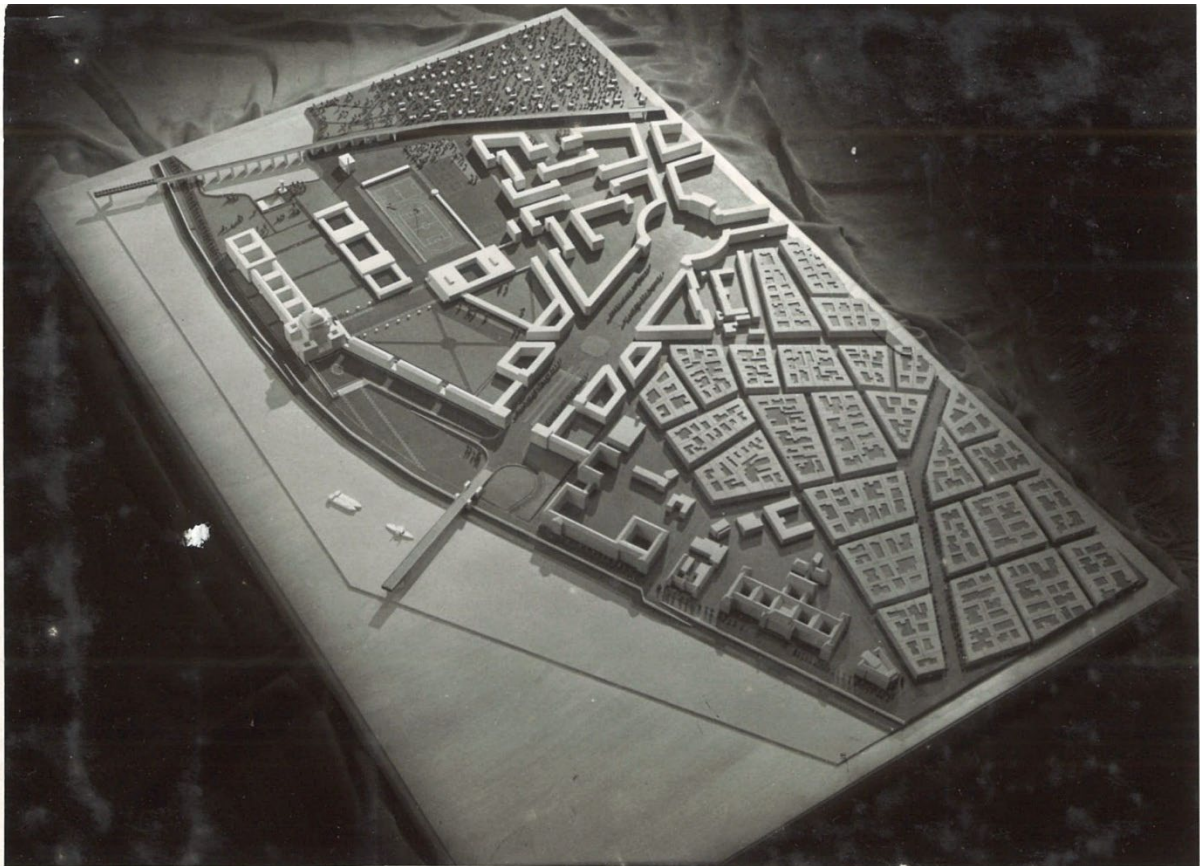
9.kép: A Ganz Mávag Igazgatósági épület „szocialista-realista” változata, akvarell No. 2063

10.kép: A Ganz Mávag Igazgatósági Épület megvalósult, ma is álló „szocialista-realista” változata No. 1119

11.kép: Hollóháza új katolikus templomának (építész Csaba László) makett fotói a 10. album egy lapján No. 6977-6982

12.kép: A Budapesti Műszaki Egyetem fejlesztése beépítési terv, makettfotó No. 1186